

Lausunnon kohteena olleista mainoksista toinen sai suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna taiteellisena teoksena. Tekijänoikeusneuvosto ei voinut ottaa kantaa mahdolliseen tekijänoikeuden loukkaukseen eikä siihen, kenelle tekijänoikeus kuuluisi.

Selostus asiasta

A T:mi B -nimisen toiminimen haltijana on 15 päivänä kesäkuuta 1995 saapuneella päiväämättömällä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, loukkaavatko Y ry:n julkaisemaan luetteloon hotelleista sisältyvät kaksi hotellimainosilmoitusta hakijan tekijänoikeutta.

Hakija on toiminimi B:n haltija, ja hän on suunnitellut ja toteuttanut X Ky:n tilauksesta lausuntopyynnön kohteena olevat kaksi mainosilmoitusta. Hakija on itse myös X Ky:n osakas. X Ky on julkaissut luettelon Suomen majoitusliikkeistä, jossa on hotelli K:n ja J:n mainokset teksteineen graafisessa muodossa. Y ry:n julkaisemaan hotellien luetteloon sisältyy samojen hotellien mainokset samanlaisina kuin hakijan latomaan Suomen majoitusliikkeiden luetteloon.

A kertoo, että X Ky on ostanut kyseisten mainosten suunnittelun ja toteutuksen samoin kuin toimitetun luettelon ladonnan, hakijan omistamalta T:mi B:lta. X Ky:n ja B:n välinen sopimus sallii B:n toteuttamien ilmoitusten vapaan käytön majoitusliikejulkaisussa, mutta ilmoitusten julkaisemisesta muissa julkaisuissa ja painotuotteista on neuvoteltava erikseen B:n kanssa.

Hakijan mukaan eräät ilmoittajat ovat ostaneet B:lta oikeudet sen suunnittelemiin ja toteuttamiin ilmoituksiin, mutta hotelliluettelon toteuttamisesta vastaavat henkilöt eivät ole näin menetelleet. Myöskään X Ky:öön kustantajana ei ole otettu yhteyttä mainittujen ilmoitusten julkaisemisoikeuksista. T:mi B on kantanut täyden taloudellisen vastuun ilmoitusten suunnittelusta ja toteuttamisesta ja toisaalta X Ky on kantanut täyden taloudellisen vastuun majoitusliikeluettelon kustantamisesta ja julkaisemisesta.

Hakija toteaa, ettei B:hen eikä X Ky:öön olla oltu missään yhteydessä Y:n toimesta. Tämän vuoksi hakija pitää Y ry:tä kustantajana vastuullisena tapahtuneesta tekijänoikeusloukkauksesta. majoitusliikeluettelon etusivulla on selvästi todettu, että X Ky pidättää kaikki oikeudet luettelon jäljentämisen suhteen.

Hakija katsoo, että sekä hotelli K:n että hotelli J:n ilmoitusmainokset on joko suoraan valokopioitu tai skannattu elektronisesti hotelliluetteloon, käyttämällä lähteenä luetteloa Suomen majoitusliikkeistä. Kyseiset kaksi ilmoitusta eivät ole esiintyneet muissa julkaisuissa. Tekijänoikeutta loukkaavan jäljentämisen todistaa hakijan mukaan molemmissa ilmoituksissa näkyvät samankaltaisuudet ja samanlaiset tulostusvirheet. hotelli K:n ilmoituksessa on hakijan itse tekemä kirjasinlaji ja hotelli J:n ilmoituksessa on tulostusvirheenä viallinen kehys ja rasterin liuku.

Hakija on liittänyt lausuntopyyntönsä oheen edellä mainitut luettelot. Ilmoitusmainokset ovat majoitusliikeluettelon sivuilla 41 ja 61 ja hotelliluettelon sivuilla 30 ja 40.

Hakija vaatii ilmoituksista saadun rahallisen hyödyn palauttamista ja tekijänoikeuskorvauksia 1 500 markkaa ilmoitukselta eli yhteensä 3 000 markkaa.

Y ry:n vastine

Y ry, edustajanaan julkaisupäällikkö S, on todennut vastineessaan, että ilmoitusten julkaiseminen matkailualan julkaisuissa tapahtuu samoilla periaatteilla kuin julkaisualalla yleensäkin. Ilmoitustilan ostaja vastaa ilmoitusaineiston toimittamisesta julkaisijalle. Käytännössä ilmoitustilan ostaja vastaa myös aineiston tekijänoikeuksista. Näin on tapahtunut myös kyseenä olevassa tapauksessa. Sekä K että J ovat luovuttaneet Y ry:lle yrityksiään koskevat ilmoitusaineistot, joiden perusteella hotelliluettelossa julkaistut ilmoitusmainokset on valmistettu kirjapainossa.

Ilmoitusaineistot Y ry:n julkaisuihin tulevat mitä erilaisemmissa fyysisissä muodoissa. Aineistot voivat olla muun muassa valmiina ja kuvauskelpoisina originaaleina, tietokonedisketeillä tai käsin piirrettyinä luonnoksina. Aineistot toimitetaan usein myös ilmoitustilan ostajan toimesta aiemmin julkaistuina paperileikkeinä eikä harvinaista ole myöskään se, että ilmoittaja pyytää kuvaamaan haluamansa aineiston lähettämästään esitteestä, lehdestä tai leikkeestä.

Y ry pitää T:mi B:n lähettämää lausuntopyyntöä tekijänoikeuden loukkauksesta aiheettomana. Hakijan esittämä korvausvaatimus on aiheeton ja kohtuuton. Lausuntopyynnön kohteena olevien mainosilmoitusten valmistuskustannukset ovat 150—250 markkaa kappaleelta.

Vastineen antaja toteaa majoitusliike- ja hotelliluetteloiden historiasta, että Y ry on koonnut ja julkaissut luetteloa hotelleista 1910-luvulta lähtien eri nimisinä ja eri kielisinä versioina. Hotelliluetteloa toimitti 1960-luvun lopussa R. Erottuaan Y ry:n palveluksesta hän ryhtyi oman yrityksensä nimissä julkaisemaan hotelliluetteloa vastaavaa julkaisua eli nykyistä luetteloa Suomen majoitusliikkeistä. Pieniä sisällöllisiä muutoksia lukuunottamatta julkaisuiden esittämistapa oli ja on edelleen hyvin samankaltainen. Vastineen antaja katsoo, että R:n ryhdyttyä julkaisemaan oman yrityksensä nimissä vastaavaa luetteloa kuin Y ry:n hotelliluettelo tapahtui tekijänoikeuden loukkaus, johon Y ry ei katsonut harkinnan jälkeen olevan kuitenkaan aiheellista puuttua.

Tekijänoikeusneuvoston lausunto

Tekijänoikeudesta säädetään tekijänoikeuslaissa (404/61). Lain 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luojalle eli fyysiselle henkilölle, mutta tekijä voi luovuttaa taloudelliset oikeudet esimerkiksi juridiselle henkilölle.

Tekijänoikeus ei suojaa teoksen aihetta tai ideaa, vaan sitä ilmenemismuotoa, johon tekijä on teoksen saattanut. Saadakseen suojaa teoksen tulee yltyä teostasoon eli sen tulee olla itsenäinen ja omaperäinen, millä tarkoitetaan yleisesti hyväksytyin määritelmän mukaan sitä, ettei kukaan muu, jos olisi työhön ryhtynyt, olisi tehnyt täysin samanlaista teosta. Suojan edellytyksenä ei ole muita laatuvaatimuksia, eikä esimerkiksi tuotteen taiteellisuudella ole merkitystä. Laissa ei ole annettu tarkkoja sääntöjä teoskynnyksen arvioimiseksi. Ratkaisu perustuu harkintaan kunkin yksittäistapauksen kohdalla.

Laissa mainitaan suojattavina teostyyppinä muun muassa kaunokirjalliset tai selittävät kirjalliset esitykset sekä kuvataiteen tuotteet. Kirjallisena teoksena pidetään lain mukaan myös karttaa tai muuta selittävää piirustusta. Laissa mainittu esimerkkiluettelo ei ole tyhjentävä, vaan teos voi ilmetä myös muulla tavalla. Laissa ei siten rajata mitään teostyyppiä suojan ulkopuolelle.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että hotelli K:n mainosilmoitus on itsenäinen ja omaperäinen teos ja se saa suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna taiteellisena teoksena. Sitä vastoin hotelli J:n mainosilmoitus on tavanomainen, mainosalalla yleisesti käytettävien tekstiä sisältävien mainosilmoitusten kaltainen eikä se saa suojaa tekijänoikeuslaissa tarkoitettuna teoksena.

Tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan kuuluu tekijänoikeuslain 55 §:n nojalla avustaa opetusministeriötä tekijänoikeutta koskevien asioiden käsittelyssä sekä antaa lausuntoja tekijänoikeuslain

soveltamisesta.

Tekijänoikeusneuvosto voi antaa yksittäistapauksissa ainoastaan suosituksen luontoisia lausuntoja, jotka eivät ole asiaan osallisia oikeudellisesti sitovia. Tekijänoikeusneuvosto ei voi tutkia lausuntopyyntöihin liittyviä riita- ja rikosasioiden näyttökysymyksiä. Tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan ei myöskään kuulu eri osapuolten välisten sopimusten tulkinta eikä tekojen mahdollinen rikosoikeudellinen arviointi.

Esillä olevassa asiassa hakija on väittänyt lausuntopyynnössään, että sekä K:n että J:n mainosilmoitukset ovat hakijan suunnittelemaa ja toteuttamia. Vastineen antaja Y ry on taas väittänyt, että sekä K että J ovat toimittaneet Y ry:lle yrityksiään koskevat ilmoitusaineistot, joiden pohjalta ne on saatettu osaksi hotelliluettelo.

Tekijänoikeusneuvosto ei voi tutkia sitä, mitä materiaalia yhtäältä T:mi B ja toisaalta Y ry ovat ilmoitusaineiston lähdemateriaalina käyttäneet. Tekijänoikeusneuvosto ei voi myöskään tutkia sitä, kuka on luonut mainosilmoitukset ja kenelle mahdollinen tekijänoikeus kuuluisi. Tekijänoikeusneuvosto ei voi määrätä asiaan osallisia suorittamaan rahallisia korvauksia mahdollisen tekijänoikeuden loukkaamisen johdosta.

Johtopäätöksenä edellä mainitusta tekijänoikeusneuvosto toteaa, että asiassa on yhtäältä kyse näyttökysymyksestä ja toisaalta hakijan vaatimuksesta, jonka ratkaiseminen ei kuulu tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan. Näin ollen tekijänoikeusneuvosto ei voi antaa lausuntoa asiasta muulta kuin siltä osin, yltävätkö kysymyksessä olevat mainosilmoitukset teostasoon.

Yhteenvedona tekijänoikeusneuvosto toteaa, että kysymyksessä olevista kahdesta mainosilmoituksesta vain K:n ilmoitus yltää teostasoon ja saa suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna teoksena. (jaosto)